

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Белік Лариса Степанівна

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИ НА ДОСТОВІРІСТЬ ДОКАЗІВ У
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....595

Гресь Юлія Олегівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЛІДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРИСЛИВІ КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТРАДИЦІЙНА СЛІДОВА КАРТИНА ТА НОВІ ВИКЛИКИ ЕРИ
ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ596

Загородній Ігор Вікторович

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У
КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ.....599

Колодіна Анна Сергіївна

МОЖЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЦИФРОВИХ
ДОКАЗІВ.....602

Чернов Олександр Віталійович

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ СУДОВОЇ ЕНТОМОЛОГІЇ У КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ДЛЯ
ВСТАНОВЛЕННЯ ЧАСУ НАСТАННЯ СМЕРТІ605

Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА ПОСЯГАННЯ ПІД ЧАС ВЧИНЕННЯ
ШАХРАЙСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ608

Чумак Сергій Прокопійович, Фалінський Павло Миколайович

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ У ЦИФРОВІЗОВАНОМУ
КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....610

Федорчук Олександр Вікторович

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ПОБУДОВИ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ
ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....614

Хижняк Євген Сергійович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА
ФАКТОМ ВЧИНЕННЯ УМИСНИХ ВБИВСТВ616

Стаурська Олександра Миколаївна

ПОСТЦИФРОВА ТРАСОЛОГІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ У РОЗВИТКУ
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ.....620

Винокуров Юрій Олегович

МІСЦЕ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЗАСОБІВ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ.....623

Височанська Софія Олегівна, Чурілова Єлизавета Вадимівна

РОЛЬ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ЗНИЖЕННІ РІВНЯ СМЕРТНОСТІ НА
ДОГОСПІТАЛЬНОМУ ЕТАПІ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ.....625

Гриневич Вікторія Юріївна

ПОЛІГРАФ У СИСТЕМІ ТАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ПЕРЕВІРКИ СЛІДЧИХ ВЕРСІЙ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....628

Пишиненко Ірина Юріївна

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У СИСТЕМІ
ПЕРЕВІРКИ ВЕРСІЙ ЩОДО ІНСЦЕНУВАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ631

Волос Владислав Олександрович

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
УЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ634

Загородній Ігор Вікторович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології,
кандидат юридичних наук, доцент*

КОНВЕРГЕНЦІЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ТЯЖКІ ЗЛОЧИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Криміналістичне забезпечення доказування у кримінальних провадженнях про тяжкі злочини в умовах воєнного стану є складним, багатовимірним явищем, що поєднує в собі наукові положення криміналістичної науки, надбання науки та техніки, положення законодавства та практичні механізми реалізації доказової діяльності. Його актуальність зумовлена трансформацією криміногенної ситуації, ускладненням умов діяльності органів досудового розслідування, а також необхідністю адаптації традиційних криміналістичних підходів до реалій воєнного стану, зокрема за рахунок процесу конвергенції криміналістичного знання.

В. В. Лисенко пропонує криміналістичне забезпечення визначити як «систему розробки та впровадження у практику розслідування злочинів криміналістичних рекомендацій, техніко-криміналістичних засобів та інформаційних технологій з метою оптимізації та підвищення ефективності виявлення, розслідування та попередження злочинів» [3, с. 28]. Тобто у загальнотеоретичному аспекті криміналістичне забезпечення доказування доцільно розглядати як цілісну систему науково обґрунтованих засобів, методів, прийомів і рекомендацій, спрямованих на ефективне виявлення, фіксацію, вилучення, дослідження та подальше використання доказової інформації у кримінальному провадженні. Така система має інтегративний характер і охоплює техніко-криміналістичний, тактичний, методичний та інформаційний компоненти, які перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозумовленості. Їх функціонування забезпечує досягнення головної мети доказування – встановлення об'єктивної істини у провадженні із дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства та принципів доцільності, повноти та оптимальності використаних ресурсів.

Умови воєнного стану істотно впливають на організацію та здійснення процесу розслідування та формування доказової бази [1]. Насамперед це проявляється у виникненні об'єктивних труднощів, пов'язаних з обмеженим доступом до місць подій, які можуть знаходитися у зоні активних бойових дій або на тимчасово окупованих територіях. Крім того, значна частина доказів може бути знищена або пошкоджена внаслідок застосування зброї, що ускладнює процес їх виявлення та фіксації. Не менш важливим є фактор обмеженої можливості проведення слідчих (розшукових) дій у звичайному процесуальному порядку, а також відсутність або недоступність свідків, які можуть бути евакуйовані або перебувати у небезпечних умовах.

Як слушно відзначає О. М. Дуфенюк, яка досліджує проблемні питання документування та розслідування воєнних злочинів, перед працівниками вітчизняних правоохоронних органів постає низка викликів, що впливають на ефективність їх діяльності, зокрема: «безпекові (деокупована територія залишається небезпечною, слідчим групам доводиться діяти в умовах підвищеного ризику швидкої зміни обстановки, наявності вибухонебезпечних об'єктів, загроз обстрілів, обвалів, руйнувань будівель та споруд, пошкодження мереж і т. д.); логістичні (необхідність забезпечення постачання та розподілу значних і багатоманітних ресурсів, планування та організації роботи, у тому числі залучення іноземних фахівців, створення міжнародних спеціалізованих груп фахівців і т. д.); тактичні (значна кількість епізодів; значна кількість свідків, потерпілих, слідів на місці події, речових доказів; значна частина свідків, потерпілих евакуйовані, викрадені і т. д.; загроза повторного травмування допитуваних осіб); комунікаційні (в умовах значного суспільного резонансу та уваги міжнародної спільноти до фактів порушення міжнародного гуманітарного права важливе налагодження як внутрішньої відомчої так і зовнішньої комунікації); геополітичні (державо-агресор відмовляється дотримуватися норм міжнародного права, протидіє розслідуванню, знищуючи сліди, документи, поширюючи неправдиву інформацію і т. д.)» [2, с. 370].

Зазначені обставини зумовлюють трансформацію криміналістичного забезпечення доказування. Зокрема, суттєво зростає значення первинної фіксації доказової інформації, яка нерідко здійснюється у максимально стислий проміжок часу та за умов підвищеного ризику. У цьому контексті важливу роль відіграє використання сучасних техніко-криміналістичних засобів, зокрема мобільних лабораторій, безпілотних літальних апаратів, засобів відеофіксації та тривимірного моделювання місця події. Ці інструменти дозволяють забезпечити максимально повне та об'єктивне відображення обстановки, навіть за умов обмеженого фізичного доступу до неї.

Тактичний компонент криміналістичного забезпечення також зазнає суттєвих змін. Проведення слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану потребує врахування факторів безпеки, обмеженого часу та ресурсів, а також психоемоційного стану учасників процесу. Так, огляд місця події нерідко здійснюється у скороченому або поетапному форматі з акцентом на фіксацію найбільш значущих слідів. Допит свідків і потерпілих може проводитися у дистанційному режимі із використанням засобів відеозв'язку, що, з одного боку, забезпечує безпеку учасників, а з іншого – потребує додаткових тактичних прийомів для встановлення психологічного контакту та отримання достовірної інформації. Обшук та інші слідчі дії також адаптуються до умов воєнного часу, зокрема шляхом визначення пріоритетних об'єктів пошуку, серед яких особливе місце займають цифрові носії інформації.

Методичний аспект криміналістичного забезпечення проявляється у формуванні спеціалізованих методик розслідування окремих категорій злочинів,

що вчиняються в умовах збройного конфлікту. Йдеться, зокрема, про методики розслідування воєнних злочинів, злочинів проти життя і здоров'я, пов'язаних із застосуванням зброї, а також диверсій та терористичних актів. Характерною рисою таких методик є їх алгоритмізований характер, що дозволяє забезпечити послідовність та ефективність дій слідчого навіть у складних умовах. Важливим елементом є також міжвідомча та міжнародна взаємодія, зокрема співпраця з Міжнародний кримінальний суд, яка спрямована на забезпечення належного документування злочинів для подальшого притягнення винних до відповідальності на міжнародному рівні.

Однією із визначальних знак конвергенції криміналістичного забезпечення виступає зростання ролі використовуються можливостей вивчення та аналізу відкритих джерел інформації за допомогою методології OSINT, що передбачає аналіз даних соціальних мереж, застосування інструментів геолокації та відео-аналітики.

Таким чином, криміналістичне забезпечення доказування у провадженнях про тяжкі злочини в умовах воєнного стану зазнає суттєвої трансформації, що проявляється у його цифровізації, мобільності та адаптивності. Ефективність цього процесу є визначальним чинником забезпечення невідворотності кримінальної відповідальності та відновлення справедливості як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Гресь Ю. О., Загородній В. Є. Збройний конфлікт як обстановка вчинення та розслідування злочинів. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 423-425.
2. Дуфенюк О. М. Розслідування воєнних злочинів: логістичні, криміналістичні та судово-медичні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 4. С. 369-374. URL: https://lsej.org.ua/4_2022/88.pdf
3. Лисенко В. В. Проблеми криміналістичного забезпечення розслідування податкових злочинів: дис.... д-ра. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2005. 499 с.

Ключові слова: досудове розслідування, криміналістичне забезпечення, техніко-криміналістичні засоби, OSINT, воєнний стан.

Key words: pre-trial investigation, forensic support, technical and forensic tools, OSINT, martial law.